

Секція 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Воронятніков О. О.

інспектор відділу кадрового забезпечення НАВС,
кандидат юридичних наук

ПАСПОРТНА СИСТЕМА В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Паспортна система - це сукупність правових норм, які визначають видачу паспортів, засвідчують особистість громадян України, їх прописку, виписку і реєстрацію з метою обліку населення, впорядкування переміщення його по території країни, реалізацію конституційних прав та виконання обов'язків громадян, що сприяють охороні громадського порядку та державної безпеки.

Історія виникнення паспортної системи, та власне паспорта, сягає далеко в минуле. Як свідчать історико-літературні джерела, паспортна система виникла ще в XV ст. Вона відмежовувала осіб, які займались комерційною та господарською діяльністю, від бідної верстви населення, що постійно змінювала своє місце проживання, а також забезпечувала ремісникам і торговцям свободу пересування всередині держави та за її межами.

В Росії паспортна система виникла при царюванні Петра I., і слугувала цілям попередження ухилень від рекрутської повинності та різних податків. Ця система проіснувала певний період, але після перемоги Великої Жовтневої революції з поваленням буржуазно-поміщицького апарату і його інститутів була відмінена, а царський паспорт був ліквідований.

Згодом, 20 червня 1923 року було прийнято декрет про видачу громадянам, яким виповнилось 16 років, посвідчення особи строком на три роки. За бажанням володільця вклеювалась його фотографія. Згодом, 27 грудня 1932 року було видано постанову ЦВК і РНК СРСР, яка стала основоположним актом про створення в державі єдиної паспортної системи з обов'язковою пропискою.

Таким чином, було створено паспортну систему, яка спричинила покращення обліку трудових ресурсів, населення міст і убезпечила від осіб не зайнятих суспільно корисною працею (крім інвалідів та пенсіонерів), очистила населені пункти від кримінальних елементів тощо. Надалі в паспортну систему внесені деякі доповнення: відмітки про одруження чи розлучення, вклеювання на першу сторінку фотографії тощо.

Із здобуттям Україною незалежності певний час діяла паспортна система Радянського Союзу, а тому постала нагальна потреба у створенні та розвитку інституту паспортної служби України.

Для здійснення цього заходу було видано ряд державних документів, відповідно до яких підтвердження громадянства України та посвідчення особи власника є паспорт громадянина України та свідоцтво про народження, а документами, що посвідчують особу громадянина України за кордоном і при перетинанні державного кордону України є – паспорт громадянина України для виїзду за кордон або дипломатичний і службовий паспорти, посвідчення особи моряка, члена екіпажу, проїзний документ дитини, посвідчення особи на повернення в Україну.

Паспорт громадянина України є документом, що посвідчує особу власника, підтверджує громадянство України та видається кожному громадянину України підрозділами Державної міграційної служби України після досягнення 16-річного віку. Паспорт є дійсним для укладання цивільно-правових угод, здійснення банківських операцій, оформлення доручень іншим особам для представництва перед третьою особою лише на території України, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України. Термін дії паспорта не обмежується.

З метою модернізації паспортної системи в Україні, 6 грудня 2012 року набрав чинності Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус». Відповідно до цього Закону розпочато процес поступового впровадження документів, що міститимуть безконтактний електронний носій із біометричними даними власника документа.

Біометричними називають документи, що посвідчують особу та містять електронний носій інформації, на якому записано інформацію про біометричні дані власника документа з метою його ідентифікації. Передбачається, що такі документи найбільш захищені від підробок та виключають можливість користування ними будь-якою особою, окрім власника. Головна ідея впровадження більш захищених документів, які забезпечують ідентифікацію особи - це суттєве підвищення захищеності суспільства від проявів злочинності та міжнародного тероризму.

Для того, щоб розпочати оформлення та видачу біометричних документів громадянам, необхідно завершити роботи з розробки та затвердження підзаконних актів (стосовно технічних описів документів, а також порядку їх оформлення та видачі), а також забезпечити технічні умови для фотографування громадян, зчитування відбитків пальців та внесення даних до відомчої інформаційної системи у всіх підрозділах Державної міграційної служби України, які видаватимуть такі документи. Територіальних підрозділів (громадяни часто називають їх «паспортними столами») в Україні є 679.

Відразу після завершення підготовчих заходів буде визначено дату, з якої територіальні підрозділи почнуть приймати заяви з оформлення біометричних документів.

Біометричні паспорти набувають все більшого поширення у світі. Відповідно до інформації всесвітньої організації цивільної авіації (ICAO) більше 90 країн, з 193 держав-членів ООН, в даний час видають такі документи, при цьому ще більше двадцяти держав готові до впровадження таких документів в найближчі роки.

Близько 45 країн з числа тих, які видають біометричні документи, зберігають на документах одночасно і відбитки пальців, і зображення особи, в той же час більше 30 країн використовують лише оцифроване фото власника документа. Решта країн в даний час використовують тільки зображення обличчя, але найближчим часом планують використовувати і дані дактилоскопії.

Паспорт громадянина України, виготовлений у формі пластикової картки буде більш зручним та зносостійким ніж паперовий аналог.